

Čís. 7321.

Společenstva podle zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák.

Byly-li stanovami obmezeny obchody společenstva výslovně na členy, jsou smlouvy z obchodů společenstva s nečleny nicotny podle § 879, první odstavec, obč. zák. Tomu není na závalu předpis čl. 276 obch. zák.

(Rozh. ze dne 14. září 1927, Rv I 1754/26.)

Žalující firma domáhala se na žalovaném společenstvu úplaty za dodané řezivo. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud napadený rozsudek potvrdil v podstatě z těchto důvodů: Podle § 2 stanov má společenstvo za účel podporovati výrobu a hospodářství svých členů, zejména prodejem vyrobeného od členů řeziva. Tomu očividně na odpor jest přijímání cizích, nečlenských výrobků k opatření jejich prodeje v cizině. Jednáním takovým překračovalo společenstvo předpisy stanov a tím i § 1 zákona o společenstvech. Smlouva, na jejímž podkladě žalobkyně domáhá se zaplacení, jest tedy podle § 879 obč. zák. nicotná.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Je řešiti otázku, zda lze pokládati za platné a účinné obchody společenstva s nečleny, ač stanovami jsou výslovně obmezeny jen na členy, či zda jsou smlouvy ty ve smyslu § 879 první odstavec obč. zák. nicotné. Odvolací soud správně rozhodl ve smyslu posléz uvedeném. Žalovaná firma, jsouc společenstvem ve smyslu zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák., musí svou činností směřovati jediné ku podpoře výdělků nebo hospodářství svých členů prostředky, určenými stanovami. Každý jiný účel jest vyloučen a není družstvu dovolen, neboť pak by přestalo býti společenstvem ve smyslu družstevního zákona. Důsledkem toho nemohlo ani žalované společenstvo odebírat řezivo od žalobkyně, která doznane nebyla a není jeho členem, nemělo jednati proti předpisům zákona a stanov na jeho základě usnesených, jež v § 2 vymezují jako účel družstva podporu výdělků a hospodářství členů společným provozem obchodu, obzvláště společným zpeněžením řezivého materiálu jimi vyrobeného v tuzemsku i v cizozemsku. Ujednalo-li tedy žalované družstvo se žalobkyní, nečlenem, smlouvu o dodávce řeziva, jak nižší soudy zjistily, jednalo nejen proti stanovám, nýbrž i proti předpisu zákona o společenstvech a jest smlouvu pokládati podle prvního odstavce § 879 obč. zák. za nicotnou (srov. rozh. čís. 4273 sb. n. s.). Tomuto názoru není na závalu předpis čl. 276 obch. zák., podle něhož není vlastnost nebo platnost určitého jednání jako obchodu vyloučena tím, že jest někomu pro jeho úřad nebo stav nebo ze živnostenskopolicajních nebo jiných podobných důvodů zapovězeno provozovati obchod neb obchodní jednání. Zde neřeší zákon otázku, kdo jest oprávněn provozovati obchody,

nýbrž vyslovuje jen zásadu, že obchod nepozbývá své vlastnosti a platnosti tím, že byl jeho provoz zvláštními předpisy obchodujícímu zakázán. To jest vlastně důsledek ustanovení čl. 4 obch. zák., podle něhož každý, kdo provozuje obchody po živnostensku, jest kupcem ve smyslu obchodního zákona, a čl. 11 obch. zák., který praví, že zákony zemskými, jež ve příčině živnostní policie nebo živnostenských daní stanoví potřebné náležitosti k tomu, by byla založena vlastnost kupce, nevylučuje se platnost ustanovení obchodního zákona, a že také ony zákony zůstávají nedotčeny tímto zákonem. Obchodní zákon vyměřuje tedy pojem obchodníka toliko k vlastním svým účelům. Těchto zásad nelze však bezvýjimečně použiti také na družstva, neboť zákon ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák. obmezuje v § 13 platnost předpisů obchodního zákona o kupcích pro společenstva v ten rozum, že předpisy ty platí jen potud, pokud nemá družstevní zákon ustanovení odchylných. A v tom je jádro věci. Jak již bylo vyloženo, brání obchodování žalovaného družstva s nečleny nejen všeobecný předpis § 1 zákona družstevního, nýbrž i výslovný předpis stanov (§ 2). Pokud tedy žalované společenstvo provozuje obchody v rámci zákona (§ 1 zák. družstev.) a stanov (§ 2) jest je pokládati za kupce ve smyslu obchodního zákona a platí pro ně také předpis čl. 276 obch. zák. Tak na př., kdyby družstvo provozovalo podnik, vázaný na koncesi (§ 92 družstev. zák.), při čemž by byla v určitém směru činnost jeho stanovami obmezena jen na členy, nebylo by platnosti obchodů v těchto mezích ujednaných na závalu, že si společenstvo dosud koncese nevydobylo (čl. 276 obch. zák.). Rozdíl při posuzování obchodní činnosti družstev a jiných osob tkví tedy v právní povaze společenstev jako takových a v odchylné zákonné úpravě jeho obchodních styků. Pokud se dovolatelka snaží odůvodniti svůj nárok bezdůvodným obohacením žalovaného družstva, které prý dodané řezivo dále prodalo a tím se bezdůvodně obohatilo, nevydavši dovolatelce stržený peníz po srážce provise a výloh, stačí poukázati k tomu, že žalobním důvodem jest dodávací smlouva a nikoli nárok z bezdůvodného obohacení, takže k této námitce nelze vůbec přihlížeti.

Čís. 7322.

Dlužník úpadkové podstaty může si za předpokladů §§ 1438—1439 obč. zák. započísti vzájemnou útratovou pohledávku za podstatou, aniž sejde na tom, že měl platiti podle rozsudku do 14 dní pod exekucí, kdežto úpadková podstata měla platiti podle přípustnosti úpadkového řádu. Stačí, je-li pohledávka za úpadkovou podstatou zjištěna a splatna, aniž by záleželo na tom, zda jest v úpadkové podstatě dostatečná hotovost k jejímu uspokojení.

Uplatněna-li po vzniku exekučního titulu započtením splatná a dospělá vzájemná pohledávka, jde o důvod zrušení exekuce podle § 35 ex. ř.

(Rozh. ze dne 14. září 1927, Rv I 1381/27.)